

Ситнік А.І.,
Федотова Т. А., к.е.н., доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Україна, м. Дніпро

ВПЛИВ ОФШОРНИХ ЗОН НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Офшорна юрисдикція - це унікальне економічне явище, що являє собою територію зі спеціальним режимом для здійснення підприємницької діяльності, яка має ряд переваг, класифікованих за різними характеристиками. Основною причиною формування сучасної мережі офшорних фінансових центрів є значна мобільність фінансових активів в цілому, а також той факт, що темпи зростання світового фінансового ринку значно випереджають темпи зростання реальної економіки. Отже, сьогодні питання функціонування офшорних зон – чи не одне із найбільш актуальних і суперечливих.

Якщо поглянути на карту світу, то можна сильно здивуватися, наскільки територіально «розкидані» країни з офшорними зонами. Вони присутні на кожному материку. Щорічно офшорні зони розширюються, доповнюються новими юрисдикціями.

Як показують дослідження, офшори використовують бізнесмени практично в усіх видах діяльності та в усіх країнах. Зрозуміло, що Україна не є винятком. Більше того, вітчизняні підприємці перебувають в числі лідерів за кількістю створених офшорних компаній, а тривала економічна криза лише загострює проблему оптимізації податків і бізнесу та підвищує популярність офшорів. Можливими причинами такого становища, за якого офшорні зони активно використовуються підприємцями та окремими особами в Україні, на нашу думку, є накопичення значних капіталів, що потребують легалізації; неефективність податкової політики; низький розвиток фінансового ринку; небезпека декларування високих доходів; корупція численних контролюючих чиновників; зневіра у владі; нестійкий макроекономічний стан; незахищеність належним чином права власності; несприятливий інвестиційний клімат та умови розвитку підприємницької діяльності [1].

На відміну від країн заходу, бізнес в Україні також піддається впливу від політичних та регуляторних заходів, що створює додаткові мотиви, здебільшого мотиви для великого бізнесу, працювати в Україні за посередництва офшорів. Так, наприклад, за різними даними, за останні 15 років з України виведено приблизно 170 мільярдів американських доларів. На Кіпрі, як зазначають експерти, українські компанії та українські багатії зберігають понад 30 мільярдів доларів США, зароблених в Україні [2]. Тому сьогодні Кіпр досить активно виступає як в ролі своєрідного офшорного центру, так і в ролі так званого фінансового каналу, через який рухаються світові капітали в економіку України. Значну частину цих коштів, які надходять з Кіпру, можемо розглянути як прямі інвестиції українського походження. Згідно з даними Держкомстату загальна сума прямих інвестицій з України в економіку іноземних країн на січень 2017 р. становила 6,3 млрд. дол. США. Акціонерний капітал з України надійшов до 47 держав світу [3].

Розглянемо динаміку інвестицій з України за 2012-2017рр. (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка прямих інвестицій з України за 2012-2017 рр. [3]

Країна	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Австрія	5,0	5,3	6,1	3,5	3,1	4,6
Латвія	80,4	95,5	98,6	85,0	69,8	68,4
Молдова, республіка	16,7	16,9	16,9	10,7	7,8	7,1
Німеччина	9,0	9,1	9,4	2,6	2,3	2,7
Польща	46,3	52,3	56,4	53,4	50,2	48,7
Російська федерація	236,6	292,6	377,9	196,4	122,8	144,1

Швейцарія	9,2	5,7	8,2	7,3	7,3	7,1
Кіпр	5 899,7	5 917,6	5 925,1	5 926,1	5 923,7	5 930,5
Віргінські острови (брит.)	25,8	25,8	25,8	25,8	51,3	57,6

Аналізуючи динаміку інвестицій за 2012–2017 рр., можемо зробити висновок, що більше 90% інвестицій, котрі надходять з України до зарубіжних країн, становлять інвестиції до Кіпру (близько 5,9 млрд. дол. США). Незначною є частка інвестицій до іншої офшорної юрисдикції, а саме Віргінських островів (близько 57 млн. дол. США, тобто менше одного відсотка). Отже, справедливим буде стверджувати, що переважно всі інвестиції, які надходять з України, направлені в офшорні зони. Однак частина капіталовкладень до офшорних юрисдикцій повертається назад у вигляді іноземних інвестицій. Так, станом на 1 січня 2017 р. загальна сума прямих іноземних інвестицій в Україну становила 37,5 млрд. дол. США [3].

З огляду на ці факти постає питання цивілізованої діяльності офшорних зон та офшорного бізнесу, а також з'являється потреба вдосконалення механізмів співпраці з офшорними юрисдикціями для України. На нашу думку, для подальшого гармонійного розвитку економіки країни необхідно перейняти досвід високорозвинених країн світу щодо детінізації офшорної діяльності.

Для вирішення проблем, пов'язаних з офшорними зонами, розділяючи думку деяких науковців та аналітиків [1; 2] є доцільним вжиття деяких заходів:

- створення привабливого інвестиційного клімату в економіці України;
- реформування державно-адміністративного апарату країни, покращення функціонування державних інститутів з правоохоронної, судової, адміністративної, комунальної, медичної та освітньої функцій;
- впровадження процесів виключення монополії та олігархії;
- підготовка певних підзаконних нормативно-правових актів, які могли б регулювати діяльність офшорного бізнесу;
- регулярна перевірка джерел доходів політичних діячів.

Усім вищезазначеним шляхам подолання проблем, пов'язаних з офшорними зонами, необхідне застосування активних дій з боку держави, а також тісної міжнародної співпраці.

Список використаних джерел:

1. Кобзар Т.С. Сучасний погляд на значення офшорних зон в світі і Україні / Т.С. Кобзар// Порівняльно-аналітичне право. –2017. –№4. –С. 161-163.
2. Шереметинська О.В. Вплив офшорних зон на економіку України / О.В. Шереметинська, І.В. Савчук // Економічний простір. –2016. –№105. –С.58-66.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>